

Tractatus

Dat. xv. **A**pplicauim⁹ alias cōsidera
nonē hāc p̄cipue vtilē ad materiā reduci/
onis grecoꝝ. sed nūc omittam. **C**laui⁹
est hec cōsideratio p̄ inueniēdo dñter natu
ram ⁊ cōditōem ton⁹ euāgelice hierarchie
Et quō regimē ei⁹ monarchicū ē ⁊ regale q̄
ad spūalia ex imobili institutiōe xp̄i. **A**trū
vero sit existimādū q̄ ad tpalia ē eccie dedi
cata. nō ita est manifestū. **S**citis cōcerta
tiōes istic innūeras esse dicētib⁹ alijs q̄ ec
clesia nihil h̄z tpale nisi a dñis p̄ncipibus
alijs vero in oppositū certantib⁹ q̄ oīo sūt
eccie. sed lites has vel numerare hic vel di
rimere nō n̄m est. **V**icesima cōside.

Dñs voluit eruditus in sacris canonib⁹
licētiā doctoralē imp̄tiri. q̄m⁹ h̄rent⁹ ex b̄
autoritatez nō solū docēdi ip̄os canones/
sed eos doctrinalr̄ interpretādi exponēdi vel
glosandi. **D**oc inter cetera maxime op̄a lī
cētiā doctoralis. et illud rōnabilr̄. nō ei po
tuit omni hora fieri recursus ad cōditōez
canonū. **P**ropterea eruditus ⁊ app̄bat⁹ cō/
serēda fuit talis autoritas doctoralis. **N**ō
solū ip̄is sed ē p̄ncipali⁹ theolog⁹. p̄sertim
vbi dubietas oriret⁹ ex his ⁊ circa ea q̄ ius e
uāgelicū p̄t ad elucidatiōem deducere. et
quēadmodū architectonica p̄ncipalr̄ subal
ternate scie. ⁊ sic ex p̄ncipijs cōclūsiōes exa
minant⁹. p̄bant⁹ si recte sunt. **D**eniq̄ cās
alias lnie doctoralis eē dicim⁹. q̄m⁹ euitēf
cōfusio in politico regimē. ⁊ ne insufficiēs
vel imerit⁹ ad hoc ip̄m se ingerat. **Q**uo po
stremo honor alit artes dicit **C**icero ⁊ oēs
accedūt ad studia p̄pter gl̄az. **P**ostulem⁹
tandē vt dñs p̄familias sup̄mus nos ita
solui ⁊ ad ip̄m deduci p̄cipiat iuxta figurā
asiuer pulli ei⁹ q̄ ad hierl̄m celestē ip̄o sedē
te ⁊ dirigēte pueniamus. **F**init.

Incipit tractatus
eiusdem de nobilitate.

Homo q̄dam nobilis/abijt in re
gionē lōginquam accipe sibi re
gnū. **Q**uis hō iste nobilis ni
si ihs x̄p̄s nobilissimi regis dauid
inclita ples. **D**e q̄ p̄ allegoriā **E**ccl̄s ait. be
ata terra cui⁹ rex nobilis ē. **E**t in laudez sa
piētie ait idē in pabolis. **N**obilis i portis
vir ei⁹. cū sederit cū senatorib⁹ terre. **Q**ui p̄
terea de se loq̄bat̄ samueli. **Q**ui me cōtem
nūt/erūt ignobiles. **D**icam⁹ igitur aliq̄
de nobilitate. sumētes occasiōē ex p̄re mi

litis egregij dñi **G**uilhelmi sanet. ⁊ nobilitate
cōpositi. **N**obilitas p̄mo describit̄.
sc̄do diuidit̄. tertio ignobilitas p̄adet. q̄rto
corollariū quadruplex elicitur.

Nobilitas est eminētia q̄dā vel p̄n
cipalitas. vel excellētia inter alias
res sui generis. h̄ns facultatē aliq̄z
in illas p̄sertim p̄p̄nq̄s influēdi. **N**obil⁹ id
circo dicit̄ hic accipe regnū sibi siue regimē
aliq̄d alioꝝ. p̄pter influētiā p̄tatem. **N**o
bilitas sic descripta cōuenit cū libtate. q̄ est
dignitas aliq̄ sup̄p̄ius nō alteri⁹ gr̄a. **D**e
terminatio p̄t p̄mo polit. multa p̄ exēpla.
qm̄ i omni genere dñat aliq̄d vñū q̄d in il
lo genere p̄mū est ⁊ nobilissimū. tā in aiat⁹
q̄z in aia carētib⁹. **D**ec descriptio p̄ sequē
tia p̄spicua magis est.

Nobilitas sic accepta generaliter re
p̄itur in maiori mūdo. et s̄l̄r i mio
ri multis modis. quēadmodū va
rie sunt hierarchie ⁊ p̄ncipatus. qm̄ nō est
nobilitas sine p̄ncipatu quodā. **N**obilitas
in p̄mis est sup̄eminēter nec extra i ip̄
sa trinitate br̄a. que ad sanū intellectū dicit̄
tur sup̄celestis hierarchia. **E**st enī in p̄re fō
talis nobilitas seu dignitas vel autoritas
q̄ notificatur p̄ duas natiōes istas. **I**na
scibilitas et p̄ncipiū de nō principio. **S**is
militer in filio respectu spūsc̄ti. nec dicitur
ignobilitas idcirco in spūsc̄to. **Q**uoꝝ de
claratio theologis remittatur. **N**obilitas
est i angelis s̄m triplicē hierarchiā que
celestis appellatur. p̄mā sc̄do tertā. **N**o
bilitas rursus ē i eisdē angelis i ista q̄libet
triplici hierarchia s̄m tres ordies cōtētos
in q̄libet. vt in p̄ma cherubin seraphin. et
throni. **N**obilitas ē in ecciastica hierar
chia q̄ subcelestis dicitur exēplata p̄ cele
stē. s̄m tres stat⁹ eccie. p̄mos medios ⁊ in
fimos. ad q̄s spectat secularē hierarchiam
in dicta reducere p̄ tres act⁹ hierarchicos.
q̄ sunt purgare illuminare ⁊ p̄ficere. **I**n q̄q̄
dem seculari policia/signabiles sunt tres
status p̄ tpaliū regimē. suo mō. **I**n cui⁹ su
p̄mo statu vulgarior ⁊ v̄sitarior nobilitas
collocata p̄ncipatur. **N**obilitas cōseqn̄
ter ⁊ large sumpta. ponitur a philosophā
tib⁹ et theologis s̄m quattuor gradus cre
aturarū quarum aliq̄ue habent esse solum
naturale. **A**lia esse et viuere. quedam esse ⁊
viuere et sentire. reliqua sicut homines/p̄
ticipant esse viuere et sentire. quibus etiā
am hominib⁹ superaddiditur intelligere.

Nobilitas primo triplici genere creatura
 rum considerat secundum preeminentiam rerum natura /
 rum inter se secundum causalitatem et effectum. Sic no /
 bilitas est corpus celi quod est elementa. Sic autem et ge /
 me nobiliores sunt plumbum aut luto. Sic sol /
 luna venus iupiter plusquam saturnus aut mars /
 et mercurius in vitro precipitat. Nihil ei im /
 pedit quoniam eadem res sit nobilis et ignobilis re /
 spectu diuersorum per superiorum et inferiorum opo /
 rtionem. sicut in eadem celesti hierarchia et plumbum /
 alijs silicibus palam constat. **D**istinctio de no /
 bilitate perspicua est sicut in solis virtutibus ut in /
 arboribus et plantis. quoniam nobilior est quod est perfecti /
 or. presertim in attributione ad virtutes operati /
 uas perfectiones. vel ad se vel ad alias res actu /
 audas. **P**ostremo in animalibus brutis pisci /
 bus et auibus facile est nobilitatem et ignobilitatem /
 varijs respectibus intueri. Sic aquila nobili /
 or inter aues. sic cete vel Delphines inter /
 pisces. sic aries inter pecudes. sic leo inter fe /
 ras seu ferales animales. sic iter herpetes regu /
 lus quod tamen puersa est nobilitas. ubi quod nocentior /
 est. principalior reputatur. sicut in demonibus repo /
 nitur precipitat ubi nominis abusione deterior /
 et danatior nobilior inter eos dici potest /
 sed veraciter ignobilitas habenda est. **N**o /
 bilitas in homine tanquam in minori mundo /
 predicis omnibus modis post deum poterit (si /
 subtiliter respiciatur) repiri. quod admodum pre /
 cipat iuxta deductionem Gregorius: cum omni /
 creatura exponatur illud. **P**redicatur euangelium /
 omni creature. Dicitur idcirco conti /
 nere omnia. et omnium finis. ad intellectum /
 in principi. **S**ecundum positum. **E**t ad illud. **O**ia sibi /
 cisti sub pedibus eius. **E**t ad psalmum. **h**. phil. **E**t /
Moyse. **D**eut. iiii. **N**obilitas hominis re /
 pit in superiorum mentis apice. quod creatura est ad /
 imaginem et similitudinem beatissime trinitatis. se /
 cundum tres potentias in vna essentia. memoriam /
 intelligentiam et voluntatem conformiter ad hierar /
 chias et ordines angelorum. **N**obilitas est /
 iterum in ratione secundum duplicem portionem superiorum et /
 inferiorum. tanquam virtus et malicia. **E**st proinde /
 respectu rationis inferioris nobilitas. dum comparatur /
 ad sensualitatem tantum inferiorum quam exteriorum. et hoc /
 non omnino dissimulatur ad hierarchiam ecclesiam et /
 ad temporalia secundum eminentiam principatum. et excellen /
 tiam predictarum virum ad inuicem. si coaptatio so /
 lenter sit. **N**obilitas in homine quod ad presertim /
 therogenias corporis ut sunt membra principi /
 palia et officialia caput cor epar. et minus /
 principalia pedes manus intestina viscera. /
 comparatur aut iuxta triplicem spiritum. procedentem a

corde tanquam immediate et principale instrumentum anime
 quorum vnum est naturalis. aliud est vitalis. aliud
 animalis. proportionabiliter ad illa que dicta sunt
 de hominibus esse naturale solum. vel esse et viuere /
 re vel tria pariter esse viuere sentire. **N**o /
 bilitates alie considerantur circa hominem magis /
 ad eodem et familiarem de nobilitate consi /
 derationem attendendo. **U**na est concernens bona
 temporalia et corporalia. nature scilicet et forme. **E**t
 hec iterum tripliciter attenditur. **U**no modo ut ha /
 bentur bona a progenitoribus. auis. arauis.
 et in sursum. **E**t hec est popularis acceptio quasi so /
 la de nobilitate. **S**ecundo modo putantur hec
 bona nouiter per industriam propriam cum
 auxilio vel sine quorundam amicorum. **S**uper
 hoc iactare solent se diuites in mobilibus et
 immobilibus supra ceteros conuicinos ma /
 gis prime vel remotos. **H**inc est illud **S**atyrici
Et genus et mores regia pecunia donat. et
 quod pecunie obediunt omnia. cum silibus diuitiarum.
 preconijs. **T**ertio modo putatur aliquadi /
 gnitas vel precellencia super alios. et concessio
 ne regis alicuius vel imperatoris. **S**ic enim
 ad litteram nobilitatur aliqui prius plebei.
Sic induci potest illud **H**ester. **H**oc ho /
 nore dignus est. que res voluerit honora /
 re. **H**abet nobilitas hec civilis / suos gra /
 dus et nota. **E**st clara preclara indita gene /
 rosa spectabilis ingenua egregia insignis
 illustris regia imperialis. **N**obilitas huma /
 na respiciens principaliter animam vel ho /
 minem ut homo est. magis attenditur a phis /
 iurta illud. **N**obilitas sola est. animus que
 moribus ornat. **H**inc preterea seruitur et igno /
 bilitas tradit scriptura de cam filio noe pro /
 pter peccatum introducta. **H**abet enim nobili /
 tas gradus secundum ampliorum vel minorum pre /
 ferentiam in virtutibus. in sapientia et moribus
Quo in loco fas est insequi distinctionem the /
 ologicam incipientium proficientium et pre /
 fertorum. quam **A**risto. non siluit. sub alijs licet ter /
 minis ponens inter homines quosdam con /
 tinentes velut incipientes. alios temperatos
 tanquam proficientes. tertios heroicis tanquam pro /
 fertos aut diuinales. **D**e quorum numero be /
 ctor erat. qui videbatur non hominis mortalis
 esse filius sed dei **F**uit tpe **C**icronis et salu /
 stium concertatio super hac nobilitate quam cyce /
 ro dicebat se fortibus et meritis adquisisse.
Arat ei arpinas ignobilis vel obscurus huius lu /
 me tantum predecessorum quam posteritati sue salusti /
 us ut opponit sed fecit tenebras dedecoris. ni /
 gerriam poribus suis sequentibus. **S**unt itaque

De nobilitate

apud salustium de bello ingurino mordacissime et acerbissime declamationes marci/haud nobilis pentele/cōtra et aduersus nobilitatem. que voluunt circa nunc dictam cardinem criminationis priorum in nobilibus facinorum flagitiorum dedecorumque morum. Quid prodest illi quem mores sordidat/generationis clara: Aut quid nocet illi generatio vilis: que mores adornant? Prodest enim Arest. ad politicam felicitatis quoddam deus. quod non omnino felix est (sine enim) qui specie turpissimus est. ignobilis et sine prole. Nobilitas vero potest sine theologos magis euehi. ut sit vna. perfectissimorum hic/ sine tres theologicas virtutes militantium. Altera in celesti felicitate perpetuo regnantium. Sicut enim deus legit fecisse christianos generis electum et regale sacerdotium. Reges in super et regnum tanquam nobilissime regnantes. super omnia presertim in plenissimo proprii corporis domino. de quo Seneca. impare sibi maximus impius est. Et Oratius latius regnes/fragile domando spiritum. quod si libiam remotis gradibus iungas et vterque peius seruiet vni. Consonat Claudianus. Tunc omnia iure tenebis cum poteris rex esse tui. Denique Salomon. Melior est sapiens viro forti et qui dominatur animo suo et pugnatore viribus. Quos omnes christi super auctoritas. Qui facit peccatum/seruus est peccati. et ita seruus vilissimere. imo nihili. cum nihil fiant homines cum peccant. Illud inquam nihil de quo Iohannes. Sine ipso factum est nihil glo. i. peccatum. Quid autem magis alienum ab omni nobilitate. quod propter aduersum sororis sue libertati/que ignobilissimum seruitutis ille iugum. quod esse macipium tamen impurum abominandum detestabile. Postremo deducere combinaciones et copaciones omnium que nueruimus nobilitatum/studiose meditationi relinquatur. et occasione dedisse suffecerit. ad agnoscendum precipue spes sex nobilitatum in hominibusque magis in communi traduntur intellectu. que sunt naturalis pentalis honestalis virtualis herocalis supernaturalis. Quarum singularum talis est descriptio. Nobilitas naturalis est eminentia quodam notabilis homini pueniens ex perspicaci iudicio rationis. Hec autem per se non est moraliter vel meritoze laudabilis. nec ex electione liberi arbitrii de laudabilis hec. Et postmodum quod teste pho. ii. phicoz. De modo dicitur est per nihil reputat. Tales enim de iure nobiles sunt. qui de facto sepe fiunt. Nobilitas pentalis est preminencia quodam notabilis

homini pueniens ex laude conditionis pentalis. non quidem ex primis pentibus quod communi est ad omnes. Hec sicut non est per se moraliter laudabilis. quod ex extrinseco venit. nec ex electione que vis probabilis est (ut ait Arest) de bonis bonos nasci. Hec appropria apud nos velut authoritomatice/militatis in armis statui. Nobilitas honestalis est eminentia quedam notabilis homini pueniens ex beneplacito honestatis ipsi vel honestantium. vel per filiale ad optiorem a principe vel per promotionem ad dignitatem aliquam ut fit nouiter multis modis. Hec sicut non est de se moraliter laudabilis quod venit ab extrinseco. nec ex electione propria ut sic. Hec confert ut homo sit caput et principium generis subsequens. sicut de generes fiunt sui generis cauda vel terminus. Hec potest dici personalis vel aduenticia. quoniam aduenit persone iam constitute et extendit ad eminentiam vnam notabilem tamen ecclesiasticam que temporalis vel civilis/magis que nobilitas pentalis. Nobilitas virtualis est eminentia quodam notabilis homini pueniens ex assuefactione vel habitatione virtutum moralium. Hec quod venit ab intrinseco et electione/de se laudabilis est. Nobilitas supernaturalis est eminentia quodam notabilis homini pueniens ex charitate que super naturalis gratia est. per quam homo fit per adoptionem filius dei. fit anima sponsa christi. fit templum spiritus sancti. sine qua nobilitates ceterae nihil sunt. nihil proficiunt. Obsunt potius aliquando. quod quod altum est hominibus. abominatio est apud deum. Remanet quoque homo filius et vas contumelie apud interitum eternum et id deterioris conditionis sunt brutis. Propterea nulla nobilitas eligibilior est. nulla dignior. que esse christianum re et nomine. Et ita preclarissimus in rege francorum titulus est quod christianissimus noietur. Absque ter post datam nobilitatis descriptionem generalem que particularibus potest adoptari. paucis dinarum spiritualium modificationibus appositis. ut tacite enumeratas in super de nobilitate distinctiones tam in maiori mundo quam macrocosmum que in minori quam microcosmum appellat. Superest de tertio dicere breuiter de eligibilitate que per sui descriptionem contrarij/satis eminet. Respitur quoque precipue in pueris moribus iuxta gradus multiplices vicioz. Primum eligibilitatis gradus est in demonibus et damnatis. Alter in bestialibus/ex corruptione vicioza rationis sub animalibus brutis. sicut eleuat super hominem virtus heroica.

Tertius grad⁹ est in inpatiis q⁹ videli-
cet ex habitu et electōe cum certa malicia
peccant gloriātes cū male fecerit. **Q**uar-
ti sunt incontinentes qui renitētes passiōi-
bus sed non firmo corde vel animo tādē
ab eis victi succūbūt. **E**x pte vō corpis
honorūq⁹ fortuitoꝝ ignobilitas confur-
git tripliciter. **A**ut ex carētia clare ppaga-
tōnis aut ex defectu pprie industrie et ami-
corū p̄motionis. **A**ut qz nō placet prin-
cipibus eos honorare ditare vel nobilita-
re. Tales dicūtur agrestes v^l serui natura-
les v^l barbari vel bissani v^l obscuro v^l ru-
stici. **D**eterminat at̄ p̄s p̄rio politice illos
hoēs esse naturalr seruos et ignobiles q⁹
deficiūt in rōe. et corpore robur hñt quez
admodū nobilitas consistit in clara et illu-
minata rōe. licet corpus sit debile. **D**e q⁹
dicif cōsilio pollet cui vi natura negauit

Colligā⁹ p pte q̄rta q̄druplex ex p̄-
missis corollariū. p̄mū q⁹ pulcritu-
do toti⁹ vniuersitatis consistit in
conseruatiōe nobilitatis. **I**ta q⁹ illud pul-
crum est quod custodit ordinez seruat q⁹
naturam. **S**icut econtra turpis est ps q⁹
suo non congruit vniuerso. **Q**uid autez
videre poterit ordinatus q⁹ maioris hu-
ius mūdi speciem p concatenatōes duas
auream spūalium causarū et argentēā cor-
poraliū secundū nobilitatē influēdi a su-
prioribus ad infima p media. **C**orollariū
secūdū. **H**ab sanitas sal⁹ libertas cuius
liber politie residet in conseruatiōe et ho-
noratiōe nobilitatis. **E**contra nihil ma-
gis aduersum paci nihil amplius causati-
uum scismatis et discidiū q⁹ nobilitatis vi-
lipensio dum iuxta verbumz p̄phete tumul-
tuat ignobilis contra nobilez dumq⁹ no-
biles abiiciūt prauis moribus et cōsilijs
ppriam nobilitatem quam sicut nec liber-
tatem nemo bonus nisi cum vita perdit.
Corollariū terciū libertas salus et sani-
tas microcosmi reponitur et saluat in trā-
quilitate nobilitatis sue dū mens sup̄ma
principatur rōi et ratio sensualitati et sen-
sualitatis ptes nobiliores suas absq⁹ im-
pedimento virtutes exercent sint ip̄e na-
turales sint vitales sint aiāles. **H**abet enī
cōditio nobilitatis hoc pprium vt se nita-
tur diffundere et cōicare et se q̄dāmodo da-
re. **E**x aduerso aut̄ et rusticitas que dicif
non a rure sed a ruditate satagit rapere et
ad se esse. **P**ropterea recte paul⁹ inducit eē

beatius et ita nobilius/dare q⁹ accipe. **E**t
pinde dānatus et sic ignobili⁹. diripere e-
q⁹ p̄dere. **C**orollariū quartū. **N**ulla res
p̄r ita degenerare quin nobilitatē aliquā
retineat. sicut et entitatē. **E**t ita nobilitas
est in demonibz et dānatis. qui tamē ideo
dicūtur pprie deteriores et dei cōtemptuz
blasphemus sicut p̄portionabiliter ap̄d via-
tores blasphemos/homicidas/raptores
dici deniq⁹ et sue legis contēptores/ et ea p̄-
pter ignobiles intellige sed nō est in oib⁹
manifestuz. **P**ropterea nobilitas vn̄ vel
altera colit et honorat/ quousq⁹ hō ille q⁹
dā nobilis/ qui in celi longinquā abijt re-
gionē accipe regnū patris. reuertet ad iu-
diciū/ manifestaturus abscondita cordium.
dū alligabit reges p̄uaricātes in cōpedibz
et nobiles degeneres/ i manicis fereis vbi
sempitern⁹ horror inhabitabit. **N**obiles
vero meritis et gratia p̄ditos/ vocabit di-
cens Venite benedicti patris mei. p̄cipi-
te regnū qd vobis patū est ab origine mū-
di. **P**lena proorsus eterna iocūdistimāq⁹
talis erit nobilitas. **F**init.

Sequitur tractat⁹
eiusdē de consideratōib⁹ quas debet habe-
re princeps.

Claro eruditori et confessori/ se-
renissimi principis/ dñi karoli
septimi/ gratia dei/ francoꝝ re-
gis Joh. de Berson salutē. et ad
p̄fulgidū sapiētie culmē/ plem regis in-
clitā puehere. **S**i laudabilis et merito-
ria est pueri cuiuslibet eruditio ad religio-
nē et virtutes (cu⁹ stulticia colligata sit in
corde eius sensusq⁹ et cogitatio p̄na sint
in malū) quis nō videat q⁹ laudabilioris
supra modū meriti sit/ hoc agere i filio re-
gis. q⁹ regnaturus et gubernaculū seu cla-
uū classis totius reipublice/ moderatur⁹
expectat. **A**ge itaq⁹ qd agis vir orzate.
nō deerit petitiōibz tuis mea q̄ad potuerit
sedulitas. **A**n opusculū triū diez suscipe
(quale tu puto q̄sisti) cōplectens in se cōsi-
deratōes seu meditatiōes aliq⁹ ex p̄sona
principis noiati. **Q**uē tecū bene valere de-
sidero/ qm̄ in salute ei⁹ nostra reponitur.
Vale ergo. et circūsonātes p̄cellose curie
fluct⁹/ tu ex sublimi rōis arce vel specula/
tanq⁹ ex alta rupe/ ipturbat⁹ circūspice

ExPLICIT prologus.

RR

Tractatus de considerationibus

Prima particula

in qua continetur oratio pro recognitione proprie conditionis et gratiarum actione petendo sapientiam ex verbis salomonis.

Rex regum Iesu benignissime princeps pacis pro quem reges regnant in cuius manu sunt omnia iura regnorum. deo unigenito in trinitate perfecta cum patre et spiritu sancto initium et finis cuiusque rei. creator et amator generis humani. atque ipsi postquam perierat misericordissimus pro passionem suam reparator deo in aeternum et totius solatoris. deo meus et rex meus. Recordor obsecro in gratiarum actione. quem ad modum liberalissimum prudentie tue dono sapientissimo prudentie tue consilio dignatus es formare me portionem aliquam creature tue cum non esset. et educere gementem et nudum ex utero matris mee ancille tue. Dans postea renasci de novo felicius in gremio ecclesie spiritus tue matris omnium pie viventium. et hoc pro lauacrum regenerationis in baptismo. facies de filio ire/filium adoptionis et gratie pro infusione spiritus sancti in fide spe et charitate cum ceteris virtutibus et donis animam meam ornamentibus atque firmamentibus. Dedisti preterea mihi pupillo et aduene tuo in loco peregrinationis huius velocissime transiens corpusculum vegetum et sanum. cum integris sensibus ad subserviendum aie capiti suum ipsi. pro consecutione finis sui. in diligendo te ex toto corde/ tota mente/ totaque virtute/ pro obedientiam mandatorum tuorum. Originem insuper tribuisti regalē atque clarissimam iuxta nomen magnorum que sunt in terra et semper fugitivos seculi penitus honores deducens ad me iura progeniture pro regnando tandem successione legitima apud christianum populum francie. que tibi est inter ceteros cultu quodam sacratio redicatur. Et quibus hec meritis meis talia tantaque super ceteros hominum consodales et fratres meos. Tu scis domine deus meus et rex meus/ quoniam ex sola dignatione misericordie gratie tue. Nam quod meruisses dum non essem vel dum infans essem. Et ecce nunc putat confitebatur tibi rex salomon pacificus quondam amabilis tibi et sortitus animam bonam ego sum puer puellus et ignorans egressum et introitum meum. et seruus in medio est populi quem elegisti populi infiniti et qui dinumerari non potest et supputari pro multitudie. Habes ergo seruo tuo cor docile. ut possit iudicare populum tuum. et discernere inter bonum et malum. Quis

enim iudicare potest populum istum populum nostrum huc multum. De ergo patrum meorum et domine mie. que fecisti omnia verbo tuo et sapientia tua constituiisti hominem/ ut dominaretur creatura que est a te facta. ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia. et in directione cordis iudicium iudicet/ da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam. et noli me reprobare a pueris tuis quoniam am seruus tuus ego sum et filius ancille tue homo infirmus et erigui temporibus et minor ad intellectum iudicium et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum/ si ab illo fugerit sapientia tua/ in nihilum reputabitur. Tu autem elegisti me futurum regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum. Mitte ergo sapientiam de celis tuis sanctis/ a sede magnitudinis tue. ut mecum sit. et mecum laboret. et sciam quid acceptum sit apud te semper. Amen.

Secunda particula

la continens considerationes exhortatorias sui ipsius velut ad animam suam ut se statuat sui re-

Aduoca nunc teipsum cogiter. Quia anima mea/ anima ad imaginem dei facta/ anima preciosa christi sanguine redempta. Constitue te coram oculis tue considerationis/ in luce rationis et catholice caritatis/ dum ad presens sola es. dum non circumstant nec interturbat concursus populares. Considera fabulare modo tecum in secreto talami tui/ in interrogas temetipsum quid tu es et ad quid tu factus es. Quid te agere/ quo tendere conueniat. Quomodo si te conditionemque propriam nescieris ut regas te et saluas te/ quod perdit si vel alia cognoueris vel reueris. At uero bene est satis quod moneo. Sed responde procor quod dicis de te anima mea. Quid vides. Nonne tu oculum tue considerationis hac illaque circumuolutus. vides quatuor regna/ unum supra te ad quod aspirare. Aliud circa te quod honorare. tertium inter te quod moderari/ quartum sub te quod tueri posita es. Magnam profecto magnam valde negocium arduum difficile immo sine coadiutrice gratia dei impossibile tibi ipsi si vigilanter attendis permixtum est. Nullum propterea tibi deinceps dissimulandi nullum negligenter agendi locum relinquitur anima mea/ ne peas ab hoc regno quadruplici/ sed toto virium conatu tendas ad regnum celeste supra te. colas regnum ecclesie iuxta te modereris regnum personale intra te ptegas regnum temporale sub te. De te feliciter quaterque beatam si hec ita pegeris si sub rege regum domino iesu christo taliter regnaueris. Quid

itaq; regnū celoz supra te illō ei tibi puz
fidei lumē oñdit. de q̄ tāta glōsa p os loq̄
p̄pheticū r̄ aplicū. q̄ nec ocul⁹ vidit nec au
ris audiuit nec i cor hoīs ascēdit q̄ p̄para
uit se de⁹ diligētib; se. Quidni igit̄ te torā
ad h̄ regnū dei p̄mo q̄rēduz est iusticiā ei⁹
extēderis vt certa oīa adiciant tibi. **A**lic
p̄ria tua ē. illic port⁹ placida manēs q̄ere
Alic triūphal' aula quā icolūt ciues san
ctoz r̄ dōestici dei p̄res tui r̄ sodales fu
turi. **A**d h̄ enīz cōdita es vt post āgustias
p̄ntis exilij illic cōregnes i eternū. **S**ōni
auit hoc oliz sed obscure nimis affrican⁹
ille scipio. q̄ bene regētib; r̄publicaz/ cer
tū in celo locū dedicatū esse testat. vbi ter
ris. mortui viuūt. **N**ūquid nō hoc regnū
assidue postulas. dum p̄ceptis salubrib;
monita dicis. **A**duēiat regnū tuū. **U**i
des rursuz alterū regnū iuxta te. qd̄ qz ad
exēplar hui⁹ p̄rimi cōstitutuz est/ appellat
ipm̄ frequēter rex noster. **I**hus regnuz ce
lorū. **N**ā r̄ **J**ohes vidit ecclesiā q̄si descē
dētē de celo r̄ moyses arcā testamēti/figu
rativā hui⁹ ecclesie fabricauit sicut in mō
te sibi mōstratū est. **H**āc honorare/ hāc te
colere/ ab hac legis p̄cepta totūq; tenores
p̄ier religioseq; regnādi. **S**uscipe/ necesse est
Quid enī aliud est regnū hoc ecclesie nisi
domus dei r̄ porta celi? p̄ quā portā r̄ nō
aliā siq; introirit saluabit. **I**ta tū si me
mūnerit se militare debere. **N**ā ideo mili
tās d̄: q̄tin⁹ tandē regnū illō supius/ is q̄
bñ certauerit triūphator irrūpat. **A**udi de
mū q̄ pacto matrē hāc eccliaz q̄ te regene
rauit in xp̄o posita es honorare. **H**onorē
(in q̄t scriptura sacra) hēbis m̄ri tue i oībo
dieb; vite tue. **E**t iterū ne dimittas ait le
gē matrē tue. **N**ā est maledict⁹ a deo q̄ ex
asp̄at matrē. **V**ides p̄terea regnū tertū
intra te. sicut loq̄t̄ xp̄s dicēs. **R**egnū dei in
tra vos est. de q̄ phoz p̄cordat sentētia q̄
se regere/ marimū est ipinz. **E**t q̄s illic rex
sub deo statut⁹ ē? **U**tiq; rō libera. de q̄ dī
ctū ē ab vno sapiētū. **S**i vis oīa tibi subij
cere/ subijce te rō i tāq; regi. **Q**ui sunt mi
litātes r̄ p̄siliarij? **P**lane p̄tutes ip̄e iterio
res/ tā insite q̄s adq̄site. **Q**uos deniq; dice
m⁹ in hoc regno suos? **N**imīz sensus ip̄/
sos corporales/ visum auditū gustū olfactū
tactū r̄ ipm̄ cor. **S**eruerit ergo istō regnū
si dñantib; tyrannice mēbris corpeis/ rō
maledicta subseruit. **S**i p̄terea p̄ virtutē
b⁹ vicia sediciosa succedūt. vt si prudētiā

p̄siliatricē optimā vincit malicia. **S**i p̄ti
nentiā luxuria iugulat. **S**i fortitudinē ig
nauia vel temeritas enecat. **S**i iusticiā de
mū iniq̄tas de iudicij throno deturbat.
Vides ad postremū oīa regnū q̄rtū sub
te. regnū scz p̄clarissimū fr̄acoꝝ cū suis ap
p̄dicijs. cui⁹ ad te regimē hereditaria suc
cessiōe deuoluit. **C**ōstituit at̄ sub te regnū
istō in subiectōe debita triplicis stat⁹/ p̄ri
cipalis. **S**tat⁹ vn⁹ est militātiū. **A**li⁹ cleri
coꝝ/ terti⁹ burgēsū. **E**t hec triplicitas nō
ne p̄grua signatōe figurat̄ in triplici lilio/
ruz flore aureo scutū tuū qd̄ celico nitore
fulget ornātū. **H**abes illos de p̄rio statu.
tanq; brachia fortissimā ad corp⁹ tuū misti
cū qd̄ ē regal' policia defēdētū. **H**ēs alios
tāq; oculos p̄spicaces ad oīa discernētū.
Hēs reliq; velut pedes fixos humi ad su
stētādū. **U**bi placet attēdere qz nihil ho
rū mēbrozū dicere p̄t ad altēri. opa tua n̄
egeō. **E**rrabūt itaq; man⁹ r̄ pedes seseq; cō
fundēt si desint oculi/ maib; vero debilita
tis vel recisis q̄s vel pedes vel oculos tibi
tur. **C**ollabentib; autē pedib; vt reliquū
omē corp⁹ reipublice decidat/ necesse est.
Aspectisti puto oīa mea mltiplex ne
gociū te circūndās vndiq; simlq; cū perī
culo. si nō vt reginā talem q̄lē decet temet
habueris. **N**ā tāto esse hūilior atq; ad ser
uendū p̄mptior q̄sq; d̄z ex munere/ q̄nto
se obligatiōe p̄spicit in reddēda ratōne.
Quāob̄rē noli p̄cor negligere vel ingrata
vel ip̄ia gratiā vocatiōis tue ad q̄druplex
istō regnū. **N**oli te in odiosam tyrannidē
puerse detrudere. **S**z regnū primū deside
ra q̄ nihil beati⁹ r̄ hoc supra te scōz regnū
glōfica q̄ nihil sacrati⁹ r̄ h̄ iuxta te tertū re
gnū ordīa q̄ nihil honesti⁹ r̄ hoc intra te/
q̄rtū regnū saluifica q̄ nihil fructuosi⁹ r̄ h̄
subter te. **S**ciēs absq; vlla dubitatōne qz
de oībo his oportz te reddere rōnez scz ad
gloriā etnā si recte feceris. **S**in antē horz
render cito repētī⁹ supueniat interit⁹ qd̄
p̄hibeat miserator r̄ misericors de⁹ rex tu
us q̄ est benedict⁹ in secula. **A**men.

Certia particula

in q̄ p̄tinet p̄sideratō sup̄ recogitatioe p̄i
culozū ex p̄dictis ortū hñs.

Gloriose rex celozū: magn⁹ r̄ terri
bilis in cōsilijs sup̄ filios hoīm. r̄
ap̄d oēs reges terre. q̄ volēte regnāt/ q̄ no
lēte n̄ subsistūt/ neq; ei saluat rex p̄ multā

Tractatus de considerationib⁹

virtutē. **H**odie siquidē rex est / cras morit⁹
si infferis **E**xpauesco nūc rebemēter et to-
tus horrore cōtremisco / vidēs et sentiens
culmē pruprū stat⁹ regij quo me puez tuū
sublimādū assumpsisti. **P**rohibe dñe de⁹
me dñe miarū qrelā illā dauidicā a seruo
tuo. **E**levās allifisti me. **S**ic et alt⁹ ait **T**ol-
lunt in altū / lapsu grauiore vt ruāt. **N**am
qnto grad⁹ altior / tāto casus gūior. **V**e
mibi ve si collabi pmiseris **C**ollabar vero
corruā et cōfringar / si me nō suffulserit iu-
giter oī potēs virt⁹ docere tue. **Q**uā si diffi-
cile est corp⁹ ppiū et vnicū / sub ordiato re-
gimē / subijcere legib⁹ rōis / quēadmodū
lamētā apl⁹ vocē expiētie qridiane s; mi-
serabilē mittēs. **E**go ifelix hō q̄s me libe-
rabit de corpe mortis h⁹ / p̄t qd statuerūt
plūmi viroz fortū / sese subducere ab omī
altera dñatōe. imo et societate multozum.
Que est fortitudo q̄s sensus q̄ sapiētia in
corpe puulo atq; puerili vt spūale regimē
atq; tpale tot hoīz tot capitū tot moz tot
sentētiāz tot aduerf⁹ insultib⁹ vndiq; pul-
satoz / possim vel protegere vel regere sub
vna pacis lege. **D**eū me **C**ur regnū et co-
rone statū q̄uis deiceps acclamare felicez
audeat fortisq; btē. quē tot irruentib⁹ vndiq;
curaz statib⁹ / tot naufragijs et picu-
loz hostiliū pcellis cū discrimē mortis ne-
dū pūtis s; eēne coguerit expositū. **C**o-
rona speciosa mag⁹ q̄ p̄ciosa / plus expaue-
scēda q̄ applaudēda / q̄s tuū pond⁹ ferre
poterit / qm̄ tot homies ponis sup caput
vniū. **D**ixi si nō illō oppsleris. **E**t oppri-
mes scio. nisi supuenerit lenamē ex alto. le-
uamē a te dō meo et rege meo. q̄ vt adiutor
et p̄tor mibi fias in salutē supplex oro.
Vos isup q̄scūq; deo puidēte. regēdos
acceptur⁹ sum vel accepi / peto p̄cor et obte-
stor / nolite afflictōes inducere **I**uuet vni⁹
q̄sq; nō aggrauet p̄dus meū **H**ic fidelit⁹
p̄sulat. hic p̄regat v̄rit⁹ / inuigilet alt⁹ in so-
licitudīe domestica. alter in orōne deuota
semet hūiliet. **Q**uilibz deniq; in officio si-
bi cōmissio vel accōmodato / absq; vlla re-
p̄hensioe vigil agat. **S**im⁹ oēs inuicez
mēbra. int⁹ q̄ caput sicut pl⁹ influit motuz
sensuz et opatōez int⁹ cetera. sic ad ei⁹ custo-
diā reliq; videm⁹ sine vlla piculi p̄prij cōsi-
deratiōe p̄tin⁹ exponi. **A**lioq; si dissentis
m⁹ inuicē si nosmet opprimim⁹ / qd super
est nisi vt vniuersum regie policie corpus
intereat et p̄prie oppugnatiōis mole ruat

Auertat hāc insaniā a nobis seruis suis /
rex potētissim⁹ sapiētissim⁹ et optim⁹ / cui⁹
regnū et ipiū sine fine p̄manet i se. sc. **A**mē

Quarta particula

in q̄ cōtinet quēadmodū lectio ē vtil⁹ et ne-
cessaria p̄ regēdo. **E**t loq; p̄ princeps velut

Pad animā suam.
Postulasti iā (o aīa mea) mitti tibi
sapiāz de cel⁹ sc̄ris et a sede magni-
tudis dei. **R**ecte p̄fecto / qm̄ vni sunt ho-
mies in q̄b⁹ nō est sapiā. **L**eci sunt. bruta
les sunt / ipi q̄z ad oē op⁹ malū oēm q; casū
p̄cipites inueniūt **S**ciens tū qz p̄sto ē sa-
pientia / si bona fide et toto corde postulet
ab eo q̄ dat oib⁹ assuēt⁹ et nō ipropat. **E**t
qm̄ inuisibil⁹ est in natura sua / mitti vna
et ancillis cuius nomē est lectio studiosa
Nec oī eruditōe plena / oī genere libroz
circūdata / offert doctrinā bonā oib⁹ qren-
tib⁹ sapiā p̄ferri si comes fuerit soroz ei⁹
p̄funda meditatio vel attēta consideratio
Proclamat itaq; si q̄s puul⁹ est / veniat ad
me **E**t ad reges locuta ē erudim⁹ q̄ iudica-
tis terrā. **Q**uinetiā virtutes ip̄e comites
tue h̄mōi appropriatas p̄cipue q̄druplici
regno / de q̄ iā audisti. q̄ sunt orō deuota. i
stitutō sc̄rā. disciplina tpata et iusticia mo-
derata **A**ttēde qz lectio docet orōz. q̄ deser-
uit regno celoz vt adq̄rat **L**ectio docet in-
stitutōez sc̄rāz q̄ deseruit ecclesiastico regno
vt stabiliat **L**ectio docet disciplinā tpatā
p̄ quā regnū etiū p̄sonale moderat **L**ectio
docet iusticiā moderatā p̄ quā regnū tpa-
le et politicū gubernat **D**espere forsā
potueras o aīa si tali doctrice caruisses
nūc in spem assurge. sc̄ies qz cū comitib⁹
suis docebit lectō te de oib⁹ si (vt p̄dictū ē)
coassumpta fuerit soroz ei⁹ meditatio v̄l ac-
tēta p̄sideratō **S**eruo tū qd nūc vltra req̄-
ris o aīa mea **V**is assigri tibi q̄sdā idustri-
as / q̄ te doceāt bñ v̄ti lectōe studiosa **F**iat.
Dabeto primā hāc idustriā / vt sit tibi
bona libroz electoz copia **E**t enī si glāf q̄
libet opifex in abūdātia instrūtoz artis
sue. si placet multis ornat⁹ vestīū / si pluri-
mos delectat thesauroz mut⁹ aceru⁹ opoz
ter lōge apl⁹ placere tibi diuitias libroz
loq̄ntiū nobis q̄ volum⁹ et q̄rim⁹. q̄ ipos
etiā absentes eē mortuos. imo ipz deū cū
angel⁹ et sc̄ris oib⁹ faciūt miscere nobiscuz
colloq̄a sc̄rā. et a lectōe redire potes sp̄vel
melioz vel doctioz **H**ic p̄terea vitat marie

maloz oim sentina z incentrix ociositas de q bene enūciauit q dicit **Orū** sine lris moza ē z viui hois sepultura **Et hierony.**

Quia sciam scripturaz z carnis vicia non amabis **Altera** subiūgit industria. vt q tidie certz horis pferri de mane ac sero / lo qf recū lectō. reuel legētevel audiēte. **Dec** at lectō p̄cipue matutina / pueniētiōz erit de euāgelio vel eplā diei vel de legēda sc̄i cui agef̄ celebritas / marie si f̄mo defuerit **Dec** fuerit tibi verecūdiū si subiūci videar / vel cōfessozi tuo vel alteri recogitās qz nō sibi s̄z deo / s̄z veritati / sed cōiz p̄prie vtilitāti te subiūcis **Altera** qz legim̄ industriā fuisse ap̄d veteres q in cōiuiijs / ad tibias egregia supioz opa carmibz p̄phēsa p̄age bāt / quoad eā imitāda iuuetūte alacrioz redderēt **Qd** laudās valerī auzoz h̄ h̄isto rie p̄clamat **Quas** athenas. quā scholā. q alienigena studia huic domesticē discipli ne p̄tulerit **Dec** p̄terea lectō modulata nō ne p̄fescerz varios z incōditos tumultus ne dicam̄ in detractōibz maledictz. **Dec** fama qz vrinā de frācie regno ap̄d alias na tōes glōsioz ēēt. **Fer** adhuc ap̄d inclituz ducē borbonij h̄ disciplie claz dec̄ obser uari **Et** p̄fecto domū tuā (o aima mea) do mū regā decet sc̄ritudo tal. in q nihil ob / scenū. nihil ipudiciū. nihil inordinatū. ni hil sacrilegū. nihil blasphemū. nihil nō se riū disciplinatū z sc̄m̄ videat̄ z audiat̄. cō clamet **Altera** rursus addam̄ industriā vt frēq̄nt ea q vel vifa fuerit / traducant̄ ad mozes / velut ex silibz silia z et figur̄ figur̄ rata notēt. **Et** eplī grā. **Quēz** h̄re tunicā decorā mūdās man̄. splēdidū z iuuuū. f̄ / uos obediētes / catulos blādiētes **Lurā** / uer̄ h̄re p̄portionalia moz ornamta **Da** / beto vt tunicā. virtutū decorē. h̄eto nupri alē charitat̄ vestē nereh̄ciar̄ z fusus a nu / prijs. **Mūdās** qz opatōis man̄ tene **Fac** tibi p̄inde cōiuiū iuge spūaliū sic a sub / dita tibi creaturavis fieri. **Hūc** qd tibi in hūc modū deerūt libri q̄s legere fas hēs. **Nā** p̄ter libros scripture / noiā mūd̄ iste tot̄ liber nature sic in temet tetines libzū p̄scie **Iuxta** ē inscriptōez te nouer̄. finalr̄ iudicandū **Qui** etiā vita cuiuslibet viri iu sti z prudētis / liber est exēplaris / in q lege re ē exvultu ex gestu ex vniuersa corpis cō positōe / mozes bonos **In** mal̄ vero p̄ con trariū **Rursus** ois iustitio ecclīastica. iue stitūis mistroz z ceteris ornamtis / liber

est misticoz sensuū plen̄ **Postremo** co gnoueris z alta mēte recōdito q ad p̄fectā sufficiēteqz sapiāz p̄ regno q̄druplici me / morato / nulla vnqz te lectō vel idustriav̄l p̄sideratō p̄pria deducet. qn̄ egeas assidue mutua cōicatiōe failiariū p̄siliarioz tāqz q̄rund̄ avocaliū. **Nā** ibi sal̄ vbi mltā p̄silia. **Sit** at̄ p̄siliariū fidus in p̄mis deo z ti bi. **Nā** q̄ deo nequā est cui bon̄. **Sit** p̄te rea charitatiū paties benign̄ / q̄ nō sit a / biciosus / nō inklef / non q̄rat q̄ sua sunt s̄z q̄ cōia. **Sit** verax in verbo. p̄stās iudicio. secret̄ incōmissio. sit doct̄ z expt̄ in his q̄ petūt. qm̄ cui libet exptō in arte sua magz credēdū est. **Antiqu** insup. in qbz maior sapia z prudētia. certioz p̄pter experiētiās mltiplices doctrices optias repit̄ **Esto** cū talibz assidū / vitās p̄rauoꝝ z stultozū p̄fortia / qz colloq̄a corripūt bonos mo / res z ipis adq̄esce **Quid** enī min̄ tolerabi le / q̄s si vniuersa z rēpublicā vna vnī sentē / tia p̄sumet p̄ libito versare reuersareqz / cū verissime dicit canō **Qd** oēs tāgit ab oibz dz approbari **Ab** oibz intellige vel a maio ri oim sanioꝝqz p̄silio. **Regna** q̄ppe sic et respublica / nō tantūmō sunt regū s̄z oim sub eis. fatemur tū q̄ alioz alio modo **Ad** vnū tantū cōis sufficiētie z pacis p̄modū vt vniuersa cōsilia z opa referātur necesse est **Credo** qz nihil est qd ita stabilire p̄t regnū q̄leibet vel speciale vel ecclīasticū vl̄ temporale politicū quēadmodū si assu mātur in p̄silijs z officijs atqz dignitatibz q̄les descripsim̄ / amatores boni publici. **Nā** vbi defuerit amor iste / leges q̄ntūlibz multiplicare z oprime. nō tm̄ nō p̄sunt s̄z in arma neq̄cie cōuertūtur. **P̄opterea** ve ye p̄ficiētibz tales amātes seip̄sos / aut q̄ vt p̄ficiant̄ suadēt vel extorquet̄ **Deni** / q̄s sicut cepisti ora sapiāz ex totz p̄cordijs tibi mitti a deo. q̄ vias tuas dirigat i quo p̄silia tua sp̄ p̄maneat / cui vinctio docet de oibz mūd̄ of corde **Alio** q̄n. reprobat do min̄ cogitatōes populozū z reprobat cō / silia p̄cipū. **Cōsiliū** at̄ dñi in eternū ma net qd in sc̄q̄ns nō errabis **In** sc̄q̄ris autē nunq̄s melī q̄s colūbina simplicis z pure ozōis penna frēt̄. p̄ quā volabis ad eū et req̄desces / salua facta a pusillanimitate spi rituz z tēpestate. fiat fiat.

Quinta particula

in q̄ continet̄ p̄sideratio super habendis

RR 3

R

Qualis p̄siliarius

Quid maxie p̄t stabili re temp̄ publicam.

S

De considerationib⁹ principis

libris pro lectōe studiosa.

Edocta es o anima mea quē admo-
dū lectio studiosa doctric est disci-
pline dei. tāq̄ ancilla sapiētie. Nec
lectio libris vti et nutrit electis. dū vene-
natis heresum et errorū et spurciarū sor-
dib⁹ carent. Tales in ornamentū et thesau-
rū et p̄fectū tuū iubeas aggregari. nedū p-
te s̄z pro cōsortib⁹ tuis. nec vt studiosa ml-
titudine te p̄graues s̄z varietate grata dele-
ctes. Deniq̄ magnificētia regalis q̄ p̄fu-
sa est toties in reb⁹ habētib⁹ min⁹ vtilitatē
attende q̄ p̄fusior eē debeat. in p̄stitutioē
bibliothecę librarie cuiusdā domesticę v̄l
familiaris et q̄ portatilis eē possit. velut al-
tera quedā arca testam̄ti p̄ desertū h⁹ mun-
di. **S**ubscribū t̄ igit̄ velut in scedula libri
quos necessarios habeas. **P**rio biblia/
p̄fertiz q̄ ad historias et documta moralia
Itē postilla de lyra que l̄se magis heret
Itē tractat⁹ de vicijs et virtutib⁹ in latino
Item tractatus de vicijs et virtutibus in
gallico. que dicit̄ summa regis. **I**tē
Itē martirologiū sanctorū q̄le est ap̄d car-
thusienses. **I**tē legende sc̄orū et vite pa-
trū et speculū historiale in cētij. **I**tē me-
ditatōes et orōes deuote vt augusti. ansel-
mi. bernar. et aliorū. **I**tē collectoriū quo-
rundā opusculorū in gallico nup̄ editorū.
De p̄ceptis dei. **D**e examine conscie. **D**e
sciētia b̄n moriēdi. **D**e cōtemplatiōe. **D**e
mendicitate aie. **S**ermo de passiōe xp̄i. q̄
incipit̄ ad deū vadit. **S**ermo de mortuis
Sancta ergo et salubris est cogitatio. **I**tē
exhortatio de triplici viā regis. **C**huat rex
De scala mystica sub metro. **C**ollatio ex-
hortatoria ad pacē. **F**iat pax. **C**ollatio ex-
hortatoria ad iusticiā et p̄cordiā. **J**urisdic-
tionū eccl̄iasticę et r̄palis. et quedā alia.
Itē liber egidij de regimie principū.
Itē libellus de quatuor virtutib⁹. **I**tē ico-
nomicę et ethica et politica arist. trāslate in
gallicū. **I**tē valeri⁹ marim⁹ et frontinū
de stratagematib⁹ bellicis. **I**tez salustius
Item vegetius de re militari translatus.
Itē boetius de solatiōe. **I**tē seneca de
clemētia ad heronē. **I**tē vulgari auto-
res. **C**arho. **A**theodol⁹. **E**sop⁹. cū silibus
trāslati. **I**tē liber de sphaera trāslatus p̄
aliq̄li cognitōe phica hui⁹ mūdi.
Itē chronice fr̄acoꝝ. **I**tē Titus liuius
Itē Suetoni⁹ de. xij. cesarib⁹. **I**tē Au-
gustin⁹ de ciuitate dei trāslat⁹ et exposit⁹.

Hexta particula in

qua cōtinet̄ oratō complectēs breuissime
puncta nostre religionis xp̄iane.

OSapiētia que ex ore altissimi p̄-
diisti. attingēs a fine vsq̄ ad finez
fortiter. suauiterq̄ disponēs oia.
veni ad docēdū nos viā prudētie. **S**ic te
flagitat puer iste puul⁹ ignorās egressum
suū ac introitū. stās in medio populi infi-
niti et q̄ d̄inuerari nō p̄r. **A**ssis ergo iugit̄
puero tuo tu sapia dei patris ihu xp̄e. do-
cēs interno et viuaci afflatu sp̄s tui sc̄ti/
q̄z nisi te apiente sensum. nulle intelligēt
scripture. nulla lectio p̄ficiet. **S**ol⁹ quip̄
pe dign⁹ es apire libzū et soluere signacula
eius. q̄ salomoni dudū et danieli puer⁹ in-
telligentiā. qui p̄phis et apl̄is idiotis sapi-
entiā infudisti. **A**ssit mibi comes p̄tinu⁹
angel⁹ tuus. qui ad meā vniuersiq̄ regni
tui xp̄ianissimi custodiā deputat⁹ est. do-
no tuo. p̄regat ipse sp̄ ne p̄ualeant inimici
Assit illa regina celoꝝ gl̄osissima m̄ tua
cū b̄tissimo dionisio et ludoz vico ac oib⁹
sanctis regni celestis. q̄ hostiles oēs insi-
dias et assultus. potētī virtute depellant.
Da mibi puero tuo benignissime. **I**hu
fidē et integrā ac viuā. de collectis creden-
dis in simbolo. **C**redo in deū. et. **E**t reliq̄
que sub duodenario articuloꝝ p̄tinet. q̄z
rum veritas. tot miraculis. tot reuelatōni-
bus. tot testimonijs martirū. tāta cōten-
toꝝ rōnabilitate. p̄bata fulcraq̄ cōsistit.
vt insana sit p̄sumptio nō credere et nolle
redigere intellectū in obsequz fidei sub te
deo nostro. q̄ potētior absq̄ vlla cōpatiōe
atq̄ sapiētior es q̄s intelligere valeam⁹ cū
sis illō quo maius excogitari nō potest.
Da sil obedientiā p̄m̄p̄ā ad tua decē p̄e-
cepta cōscripta olim digito tuo. in tabul⁹
duab⁹ lapideis. **D**uoz sentētia est. **C**ū
crede deū nec vane iura p̄ ip̄m. **S**abba-
ta sc̄tificates habeas in honore parētēs.
Non sis occisor fur mechus testis iniqu⁹
Viciniq̄ thoꝝ resq̄ caueto suas. **E**t
hec p̄cepta decē. tria circa te deū et septē cir-
ca primū. cōplexa est euāgelica breuitas
sub his duob⁹ in quib⁹ vniuersa lex p̄det
et p̄phete. **D**iligēs d̄n̄m deum tuū ex toto
corde tuo ex tota mēte tua ex tota aīa tua
et ex tota virtute tua et primū tuū sicut te/
ip̄sum. **A**ddidisti p̄ceptis consilia in le-
ge tua noua. vt de dilectōe inimicorū

non reddendo malū pro malo. et reliqua/
que iugiter sūm preparādem animi et nō sp
p opis exhibitiōem veniūt obseruāda.

U Docuisti rursus orare nos te patrē nr̄m
celestē/ sub petitionū septenario/ in orōe
dñica. **C**ōtra septē peccata mortalia. que
sunt supbia/ira/inuidia/acedia/auaricia
gula/luxuria. **A**dversus q̄ pro purgatiō
ne et ornatu nr̄o/ptulisti virtutes septem
tres theologicas/initētes tibi soli. q̄ sunt
fides respectu tue veritatis/spes respectu
potētie.charitas respectu bonitatis. **E**t q̄
tuor cardinales/prudentiā/tpantiā/for/
titudinē/iusticiā. **Q**uibus i patria septes
dotes corrēdent.fidei visio.spei tētio.ca/
ritati fructio q̄ ad aiām. **C**laritas prudent
tie.tpantie subtilitas.fortitudini agilitas
iusticie imortalitas q̄ ad corpū. **C**on/
iunxisti p̄terea virtutibz istis/septē dona
tua/q̄ sunt.pietas.timor.scientia.fortitu
do.consiliū.intellec⁹ et sapiētia. **S**eptē
q̄z beatitudines elcūates nos ad p̄fectōem
nūerasti que sunt/paup̄tas spūs.mititas
luct⁹.esuries et sitis iusticie.misericordia.
mūdicia cordis.et pax. **M**isericordie vō
opa alia sunt corpalia septē.alia septē spi
ritualia q̄ duobz meritis cōpleta sunt. **L**ol
ligo.poto.cibo.tego.sano.visito.condo.
Corrige.duc tela.doceas.solare.fer.ora
Ampli⁹ vero cōstituta sunt p̄ te dñm et re/
demptorē nostrz septē sacramēta. **B**aptis
mus ad vitā spiritus/ō originale peccatū
Cōfirmatio ad robur fidei. **A**ucharistia
sacra/summe venerāda et colēda ad nutri
mentū spūs. **P**enitentia q̄z hñs tres pres
q̄ sunt p̄ritio p̄fessio et satisfactō/ō p̄cni
actuale. **D**atrimoniu in sup̄ ad filioz p̄/
pagatōz p̄ cultu dei. **O**rdines sacri ad hie
rarchicā ppli xp̄iani sanctificatōz. **E**xtrēa
vinctio cōtra egritudinē et peccatoz venia
liū contagionē. **S**eb cur ista corā te di
numerat puer tu⁹ bone iesu? **D**inumerat
ea sane vt nō penitus ingratus sit/imen/
selargitati tue. **U**t p̄terea salubres fruct⁹ q̄
sunt pax/gandiū cū reliqs.inde p̄cipiat te
donante quē exorat. **R**euelasti igit qd
credendū. **I**ussisti qd agēdū.doce q̄so ma
gis et magis qd reuelas.adiuuās incredu
litate meā.et da qd iubes opari. **D**a scire
posse et velle cū gratia tua ad gloriā maie/
statis tue et salutē ppriam.vt tādē sepat⁹
ab his q̄ a sinistris audituri sunt horren/
dissimā illam sententiā. **I**te maledicti in

ignē eternū. qz scz misericordie opibz ea/
ruerūt.colloce⁹ puer tuus a dextris audi/
turus cū ceteris electis tuis et misericordi
bus/iocundissimā illā vocē. **V**enite bñdi
cti patris mei p̄cipite regnūz quod vobis
paratū est ab origine mundi. **A**men.

Dialogus cui⁹ col **Æ**

locutores sunt milites duo vnus francus
alter anglus contrēdētes de q̄relis francie
et anglie. **N**ō apparet esse cācellarij.

Milites in heremo vallisclose/ si
bi inuicē obuiātes alterutrz cu
ias esset inq̄siuit. alter francus
alter anglus r̄ndit. **E**rgo in/
quit francus inimic⁹. **I**nq̄t angl⁹ in ven
tri limitib⁹ sum⁹/ sed pegrin⁹ arma bellica
deposui. **F**rancus. qd q̄ris. **A**nglus.
aie salutē. **F**rācus. tps nos monet. **A**n/
glus quotēnis es? **F**rācus. ānos non
hēo s; mors iam. l. ānis mihi pepci. **A**n
glus mihi pl⁹. **F**rācus quo p̄gis? **A**n/
glus pegrē. **F**rācu. soēs sum⁹ pegrini et
aduene/nec ciuitatē manentē habem⁹/ s;
futurā vt inā inq̄ram⁹. **A**nglus qd ergo
tibi videt de pegrinatōe nr̄a? **F**rācus
timeo qz p̄ vallē lachymarū discurretes/
dei indignatōz p̄curauerim⁹. **Q**uare?
F qz iuxta verbū ysaiē p̄pendo p̄ ea q̄ v̄s
deo. qz indignatio dñi sup̄ oēs gētes/ et su/
p̄ vniuersam maliciā eoz/ qz nata in hac
pegrinatōe erūna. **J**a tā fastidiosi eueni⁹
vt nesciam⁹ qd desiderare deam⁹ et in hoc
pugnam⁹/ cum iā sum⁹ hora cene/in q̄s fi
nes seculi deuenerūt/ qz nihil ē qd restat/
debemus p̄tinescere ne temp⁹ gratie/ qd
p̄esto est pereat. tamen de caducis certan
do/ om̄ium nostrū cor:pora moriūtur et sa
lus aie dubia. **A**nglus imo certa. **F**rā
cus quare? **A**nglus qz mandato dei
principi nostro obedim⁹ q̄ nos cogit ad
bellū etsi moriamur/ pro obediētia mori
mur dei mandato. **F**rācus. bellum ini/
quū est/ qz fundatū est in libidine domi/
nandi et voluptate ditandi tyrannica/ cō/
tra christianos et q̄ scienter peccat querit
sibi gebennā. **A**nglus. **E**rgo p̄cipi nō
obedientiam? **N**onne scribitur qui non
obedierit principi/ morte moriamur. **N**ō
ne/ cum inobedientia ero infamis/ ve/
cors? pusillanimis/ desertor milicie re/
puratus/ immo de prodicione suspectus